

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

4/2003.BJE. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának büntető jogegységi tanácsa Budapesten, a 2003. évi szeptember hó 24. napján tartott nem nyilvános ülésen a legfőbb ügyész indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A Btk. 320.§-a (1) bekezdésében meghatározott hanyag kezelés vétsége akkor állapítható meg, ha - a törvényi tényállás további elemeinek megvalósulása mellett - az idegen vagyon kezelésére, vagy felügyeletére vonatkozó megbízás közvetlenül törvényen alapul, annak tartalmát, az abból eredő köteleket maga a törvény határozza meg.

I n d o k o l á s

A legfőbb ügyész a Be. 439.§-a (1) bekezdése a) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat kialakítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

Az indítvány szerint nem egységes a jogértelmezés, az ítélkezési gyakorlat abban a kérdésben, mi a valódi értelme a Btk. 320.§-a (1) bekezdésében meghatározott hanyag kezelés törvényi tényállása azon előírásának, mely szerint az idegen vagyon kezelésének, felügyeletének „törvényen alapulónak” kell lennie.

A jogalkalmazási gyakorlatban két, egymással ellentétes értelmezés alakult ki. Az egyik szerint a vagyon kezelésének, illetve felügyeletének, valamint a kezelő és felügyelő jogállására vonatkozó rendelkezéseknek közvetlenül a törvényen kell alapulniuk. A másik nézet szerint a „törvényen alapuló” kitételnek ennél tágabb értelmet kell tulajdonítani, mert minden olyan, jogszabályon alapuló kezelés vagy felügyelet, amelynek szabályozása törvényre vezethető vissza, megfelel e fogalomnak.

Ez utóbbi szerint tehát a törvény és a kezelésre, felügyeletre vonatkozó előírások közötti távolabbi, közvetett kapcsolat is elegendő a tényálláselem megállapíthatóságához.

A legfőbb ügyész az indítványában foglaltakat az ahhoz csatolt jogerős bírósági határozatokkal támasztotta alá.

A Legfelsőbb Bíróság három határozatában /Bf.V.1115/1997., Bfv.III.1928/1999/4. és Bfv.III.1948/2000/4./ úgy foglalt állást, hogy a szóban levő bűncselekmény csak a törvényben meghatározott vagyonkezelői vagy felügyeleti kötelezettség megszegésével valósítható meg; az idegen vagyon kezelésének, illetve felügyeletének mind a vagyonra, mind a kezelő - vagy felügyelő - jogállásra nézve törvényben meghatározottnak kell lennie.

Az adott ügyekben a terhelteket - az ismertetett feltétel hiányában - bűncselekmény hiányában felmentette.

Több esetben azonban az eljáró bíróságok a kérdéses tényálláselem kiterjesztő értelmezésével ettől eltérő álláspontra helyezkedtek /Debreceni Városi Bíróság 20.B.3187/1998/13., illetve a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 11.Bf.642/2001/3. számú, a Békési Városi Bíróság 5.B.102/2002/9. számú és a Barcsi Városi Bíróság 5.B.143/2002/14. számú határozata/.

Az említett határozatokban foglalt jogi érvelés rövid lényege a következő:

Amennyiben a megszegett vagyonkezelői, illetve felügyeleti kötelezettség olyan alacsonyabb rendű jogszabályon vagy más munkajogi normán alapul, amely törvényi szabályozásra vezethető vissza, a hanyag kezelés vétsége - a további tényálláselemek megléte esetén - megvalósul. Az eljáró bíróságok ennek megfelelően ezekben az ügyekben a terheltek büntetőjogi felelősségét megállapították.

A legfőbb ügyész indítványa szerint az egységes ítélkezési gyakorlat kialakítása, a helyes jogértelmezés érdekében jogegységi határozat hozatala szükséges. Egyúttal kifejtette, hogy a Legfelsőbb Bíróság határozataiban foglalt jogi állásponttal ért egyet, s annak megfelelő jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

• o -

A jogegységi tanács álláspontja szerint a legfőbb ügyész indítványa valós helyzetet mutat be, az alapul vett jogkérdésben az ítélkezési

gyakorlat valóban nem egységes, ezért jogegységi határozat hozatala szükséges.

A legfőbb ügyész érvein túl ez azért sem mellőzhető, mert a vitatott kérdésről kialakított eltérő vélemények a jogirodalomban is megjelentek.

A Magyar Büntetőjog-Kommentár a gyakorlat számára /HVG-ORAC Kiadó Budapest, 1995./ a Btk. 320.§-ához fűzött okfejtése szerint „a bűncselekmény elkövetője olyan személy, akit idegen vagyon kezelésével, vagy felügyeletével a törvény bízott meg”.

A Büntető Törvénykönyv magyarázata /Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1996./ viszont azt fejti ki, hogy „a bűncselekmény tettese csak az a személy lehet, akit olyan idegen vagyon kezelésével bíztak meg, amelynek kezeléséről, vagy felügyeletéről a törvény vagy azon alapuló jogszabály rendelkezik”.

Ez utóbbi nézet szerint tehát a törvéynél alacsonyabb rendű jogszabály által létesített vagyonkezelői vagy felügyeleti kötelezettség megszegése is elegendő a hanyag kezelés megvalósításához.

A jogegységi tanács előrebocsátja, hogy a törvényi szabályozás az adott esetben valóban nem teljesen egyértelmű. A „törvényen alapuló” kitétel ugyanis - nyelvtani értelme szerint - esetleg megenged egy olyan értelmezést is, mely szerint a más, alacsonyabb rendű jogszabály által létesített vagyonkezelői vagy felügyeleti kötelezettség is megfelel a törvényi tényállásban foglalt kívánalomnak, ha az törvényi felhatalmazáson alapul.

Az adott jogkérdés azonban a logikai és rendszertani értelmezés szabályainak együttes alkalmazásával egyértelműen eldönthető.

A hanyag kezelés törvényi tényállása nagymértékben hasonló a Btk. 319.§-a (1) bekezdésében meghatározott hűtlen kezelés törvényi tényállásához. Ez utóbbi bűncselekményt az követi el „akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg, és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz.”

Mind a két bűncselekmény elkövetési magatartása a vagyonkezelői /felügyeleti/ kötelezettség megszegése, a hanyag kezelése ezen túl ezek elhanyagolása.

A hűtlen kezelés és a hanyag kezelés között - azon túl, hogy az előbbi szándékos, az utóbbi pedig gondatlan bűncselekmény - éppen az a legdöntőbb különbség, hogy a hűtlen kezelés bármely megszorítás nélkül, gyakorlatilag mindenféle vagyonkezelői kötelezettség megsértésével megvalósítható; ezzel szemben a hanyag kezelés törvényi tényállása „a törvényen alapuló” szűkítő elemmel bővül.

A büntetőjog elmélete és az ítélkezési gyakorlat által kidolgozott elvek szerint a hűtlen kezelés esetén a vagyon kezeléséből folyó kötelezettségek konkrét tartalmát

- - jogszabály /tehát törvény is/
- - megbízási szerződés
- - hatósági határozat
- - hivatali, vagy gazdasági ügyrend és
- - gazdasági társaság alapszabálya
- is meghatározhatja.

Abból, hogy a törvény a hanyag kezelés esetében - szemben a hűtlen kezeléssel - a „törvényen alapuló” vagyonkezelői vagy felügyeleti kötelezettség megszegését szankcionálja logikusan csak az a következtetés adódik, hogy ez a vétség nem valósulhat meg olyan kötelezettségek sérelmével, amelyeket nem törvény, hanem alacsonyabb rendű jogszabály vagy bármely más természetű norma ír elő.

Az ellenkező nézet elfogadása esetén a hanyag kezelés semmi más nem lenne, mint a hűtlen kezelés gondatlan alakzata, s nem igényelné azt, hogy a törvény önálló §-ban szabályozza.

A jogegységi tanács rámutat a kifejtetteken túl arra is, hogy a hanyag kezelés törvényi tényállása szóban levő elemének megvalósulásához nem elegendők bármely törvényben megfogalmazott általános, elvi jellegű előírások, meghatározások /erre példa a GT.29.§-a (1) bekezdése, mely szerint „a vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől elvárható fokozott gondossággal a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni”./

A helyes álláspont szerint - mint erre a Legfelsőbb Bíróság a hivatkozott számú határozataiban rámutatott - csak a törvényben meghatározott konkrétan körülírt vagyonkezelői, vagy felügyeleti kötelezettség megszegésével követhető el a hanyag kezelés vétsége, s ehhez mind a vagyonra, mind a kezelő vagy felügyelő jogállására, kötelmeire nézve törvényi előírás szükséges; ezt alacsonyabb rendű jogszabály nem pótolhatja.

Az alacsonyabb rendű jogszabályban meghatározott vagyonkezelői /felügyeleti/ kötelezettségek gondatlan megszegésével előidézett vagyoni jellegű sérelem természetesen a más jogágakban /elsősorban a munkajogban/ előírtak szerint szankcionálható.

A jogegységi tanács a kifejtettek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és döntését a Be. 445.§-a (2) bekezdése értelmében a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2003. szeptember 24.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Édes Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Berkes György s.k. bíró, Dr. Akác József s.k. bíró, Dr. Kaposvári Bertalan s.k. bíró, a tanács tagjai.

A kiadmány hitelével:

tisztviselő